

Таким чином, доведено практичну цінність проведених розрахунків комерційних втрат при наданні послуг ВКГ, що забезпечує можливість дослідження природи, характеру і динаміки змін цих втрат, виявлення резервів ресурсного потенціалу та визначення пріоритетів управлінського впливу на процес ресурсозбереження.

Список використаних джерел і літератури

1. Димченко О.В., Хайло Я.М., Рудаченко О.О. Завдання розвитку управлінського обліку в технології ресурсозбереження. // «Бізнес Інформ» міжнародний науковий економічний журнал. Харків, 2018. №10. С.44-50.
2. Горбач М.В. Запровадження ефективних моделей та механізмів у організаційно-технологічне проектування будівельного виробництва [Текст] / М.В. Горбач // Збірник наукових праць «Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах формування ринкових відносин.». – Вип. 29. – К.: КНУБА, 2013. – С. 192 – 195.
3. Поколенко В.О. Стохастичний алгоритм раціоналізації інвестиційного портфеля Міжвідомчий науково-технічний збірник «Будівельне виробництво»: – К.: НДІБВ, 2003. – Вип. 42. – С.74-77.

***Петруха Сергій Валерійович**, заступник директора
Інституту післядипломної освіти Державної навчально-наукової
установи «Академія фінансового управління»*

МЕТОДИКО-ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО АУДИТУ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВІДКРИТИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

В контексті дослідження операцій із пов'язаними сторонами оцінювання бізнес-ризиків підприємства може надати більше цінної інформації щодо ризиків викривлення звітності. З огляду на це виправданими є ідентифікація специфічних ризиків, які формуються під впливом відносин та зовнішньоекономічних операцій із пов'язаними сторонами підприємства, та визначення облікових викривлень, які можуть виникнути через облікові маніпулювання. Так, облікові викривлення звітності підприємства запропоновано класифікувати відповідно до мети маніпулювань у зовнішньоекономічних операціях із пов'язаними підприємствами:

– з метою маніпулювання рішеннями принципалів (завищення вартості активів через неправомірне визнання прав власності на

давальницьку сировину, необоротний актив пов'язаної сторони або на предмет зовнішньоекономічної угоди; завищення балансової вартості довгострокових інвестицій у капітал пов'язаних підприємств; завищення доходів і прибутку шляхом маніпулювань з цінами в операціях із пов'язаними сторонами і неправомірним розподілом транспортно-заготівельних витрат, пов'язаних з експортно-імпортними операціями);

– з метою ухилення від оподаткування (завищення витрат у частині вартості імпорту з метою зниження бази оподаткування податком на прибуток; завищення вартості транспортно-заготівельних витрат; маніпулювання з датою операції);

– з метою приховування незаконного привласнення активів мажоритарними власниками капіталу (завищення витрат за списання неправомірно привласнених запасів, грошових коштів, інших видів активів, існування фіктивних закордонних дебіторів; заниження вартості активів за підміни активів, привласнення коштів, які використовуються не за цільовим призначенням; навмисне знецінення необоротних активів; експорт пов'язаним підприємствам за зниженою ціною) (1, с. 33).

Специфіка операцій із пов'язаними сторонами призводить до додаткових ризиків суттєвого викривлення фінансової звітності, які рекомендовано оцінювати за такими критеріями: характер відносин підприємства з пов'язаними сторонами; обсяг і тип операцій із пов'язаними сторонами.

Використання Міжнародних стандартів аудиту в процесі аудиту фінансової звітності підприємств передбачає відповідне форматування робочих документів аудитора. Розроблено удосконалений формат робочих документів незалежного аудитора з перевірки операцій із пов'язаними сторонами, що передбачає узагальнення аудиторських доказів відповідно до класифікації аудиторських процедур, визначеної Міжнародними стандартами аудиту: перевірка записів і документів, перевірка матеріальних активів, спостереження, перерахунок, повторне виконання, зовнішнє підтвердження, запит, аналітичні процедури. Запропоновані форми робочих документів аудитора дадуть можливість накопичувати результати проведення аудиторських процедур відповідно до вимог Міжнародних стандартів аудиту та враховувати специфіку впливу операцій з пов'язаною стороною на елементи звітності підприємства.

Встановлено, що проведення аудиторських перевірок у межах зовнішнього незалежного, внутрішнього чи податкового аудиту передбачає залучення відповідних людських ресурсів і необхідність

оцінювання доцільності, економічної ефективності та результативності залучення аудиторських кадрів різного рівня кваліфікації. Обмеження зовнішнього незалежного аудиту як особливого виду перевірки відповідно до вимог Міжнародних стандартів аудиту вказує на необхідність проведення аудиту в зазначені терміни, що не може не вплинути на результат аудиту та якість аудиторських перевірок. Аудитори у приватному секторі (внутрішні та зовнішні незалежні) також зацікавлені в оцінюванні ефективності аудиту, що визначило необхідність розробки економічних показників для забезпечення об'єктивного оцінювання ефективності аудиторських перевірок.

Запропоновано порядок оцінювання ефективності аудиторського завдання зовнішнього незалежного аудитора, який проводиться аудиторською фірмою на основі співвідношення нормативної ($EAZ^{норм}$) та фактичної ($EAZ^{факт}$) ефективності окремого аудиторського завдання. Оскільки існує ймовірність збільшення обсягу аудиту через вплив різних чинників, рекомендовано корегувати показник на коефіцієнт невизначеності (KH), який враховуватиме досвід співпраці незалежного аудитора з клієнтом та рівень ризику суттєвого викривлення звітності клієнта. Ефективність аудиторського завдання з урахуванням коефіцієнта невизначеності (I_{EA3K}) запропоновано розраховувати за формулою (1):

$$I_{EA3K} = I_{EA3} \times KH = \frac{EAZ^{факт}}{EAZ^{норм}} \times KH = \frac{OЧ^{факт} / OДК^{факт}}{OЧ^{норм} / OДК^{факт}} \times \frac{(KH_D + KH_P)}{2}, \quad (1)$$

де I_{EA3K} – показник ефективності виконання аудиторського завдання незалежним зовнішнім аудитором з урахуванням коефіцієнта невизначеності; I_{EA3} – індекс ефективності аудиторського завдання, що виконується групою аудиторів або одноосібно; $OЧ^{факт}$ – фактичний обсяг часу роботи аудитора на виконання аудиторського завдання, людино-година; $OЧ^{норм}$ – нормативний (мінімальний) обсяг часу роботи аудитора на виконання завдання з урахуванням обсягу діяльності клієнта відповідно до рекомендацій професійної організації аудиторів, людино-година; $OДК^{факт}$ – фактичний обсяг діяльності клієнта, млн. грн.; KH_D – коефіцієнт невизначеності з урахуванням досвіду співпраці аудитора з клієнтом; KH_P – коефіцієнт невизначеності за ризиком з урахуванням результатів оцінювання ризику суттєвого викривлення звітності, наявного до початку аудиторського завдання, який впливає на обсяг аудиторських послуг (2, с.55).

Водночас із проведенням оцінювання ефективності аудиторського завдання для незалежних аудиторів у межах виконання незалежного підтвердження достовірності даних фінансової звітності рекомендовано також оцінювати ефективність виконання аудиторської послуги замовниками аудиту, що дає змогу оцінити ефект від виправлення помилок, виявлених у процесі аудиту.

Оцінку ефективності аудиторської послуги замовниками аудиту запропоновано розраховувати за формулою(2):

$$EAP = \frac{\sum Ш - \sum ПЗ}{Ba}, \quad (2)$$

де EAP – показник оцінки ефективності аудиторської послуги; $\sum Ш$ – сума штрафів, яких вдалося уникнути, завдяки виявленим у процесі аудиту помилкам в обліку, грн.; $\sum ПЗ$ – сума податкових зобов'язань, які були донараховані за результатами виправлення виявлених аудитором помилок, грн.; Ba – вартість послуги з аудиту, грн.

У межах діяльності групи підприємств при функціонуванні відділу внутрішньокорпоративного аудиту рекомендовано визначати критерії оцінювання ефективності діяльності відділу внутрішнього аудиту, оскільки саме внутрішній аудит здійснюється з метою отримання додаткових економічних переваг (З. С.144).

Для внутрішнього аудитора здебільшого характерний формат надання рекомендацій з поліпшення діяльності компанії, тому ефективність внутрішнього аудиту рекомендовано оцінювати через співвідношення результатів виконання рекомендацій внутрішнього аудитора та витрат на утримання відділу. Ефективність внутрішнього аудиту (EBH) запропоновано розраховувати за формулою(3):

$$EBH = \frac{\sum Ш - \sum ПЗ + \sum E + \sum BZA}{Oч} \Rightarrow max, \quad (3)$$

де $\sum E$ – сума отриманої економії у господарській діяльності підприємства на основі рекомендацій внутрішніх аудиторів, грн.; $\sum BZA$ – сума отриманої економії вартості послуг зовнішніх незалежних аудиторів за інформаційної взаємодії внутрішнього та зовнішнього аудиторів, грн.; $Oч$ – обсяг часу, витраченого аудитором за аналізований період, людино-година.

У запропонованих показниках оцінювання ефективності аудиторського завдання враховано не тільки вимоги Аудиторської палати України щодо обсягу часу, необхідного для проведення аудиту на якісному рівні, а також додаткову економію підприємства на зовнішньому аудиті за інформаційної взаємодії зовнішнього аудитора з внутрішнім.

Список використаних джерел і літератури

1. Дрей В.В. Удосконалення процесу формування обліково-аналітичної інформації на підприємстві. *Економічний аналіз*. 2013. Т. 13. С. 415–421.
2. Гойко А. Ф. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрямки їх реалізації / А. Ф. Гойко. – К. : ВІРА-Р, 1999. – 320 с.
3. Голубков Е.П. Маркетинг: стратегії, плани, структури. - М.: Дело, 1995.- 205 с.

Рижакова Ганна Сергіївна, здобувачка, КНУБА

ЧОТИРЬОХВЕКТОРНА МОДЕЛЬ ДІАГНОСТУВАННЯ СТІЙКОСТІ ОПЕРАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВ

Дослідження систем адміністрування в управлінні підприємствами з урахуванням євроінтеграційних процесів в масштабах компанії є складним завданням, розв'язання якого ускладнюється відсутністю комплексних концептуальних, теоретико-методологічних і методико-прикладних засад у зазначеній сфері. Одна з таких наукових прогалин стосується класифікації таких систем за низкою істотних та незалежних ознак. Відтак, за результатами виконаних досліджень розвинуто типологію систем адміністрування (рис. 1). Вибір того чи іншого їхнього виду визначається перш за все установленими цілями в аналізованій сфері, а також наявним ресурсним забезпеченням.

З позиції наукової концепції адміністрування – це одна з концепцій управління, яка змінює традиційну концепцію документально-інформаційного забезпечення управлінських процесів. Таке трактування систем адміністрування дає змогу поглянути на процеси впливу керівної підсистеми на керовану системно, комплексно та цілеспрямовано.